

جامعه‌شناسی طلاق

و
اخلاقات خانوادگی

مؤلف:

معصومه حقانی فر

عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

خراسان شمالی

۱۳۹۰

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۲
---------------	----

فصل اول: خانواده و طلاق

مقدمه.....	۱۳
بیان مسأله.....	۱۶
تعریف جامعه‌شناسی خانواده (دیدگاه لوی اشتروس).....	۱۷
۱- خانواده امروزی.....	۱۷
۲- خانواده بی ترتیب.....	۱۸
۳- خانواده متزلزل.....	۱۸
خصوصیات خانواده‌های ناکارآمد و دچار اختلال.....	۲۰
تعریف طلاق.....	۲۰
تاریخچه طلاق.....	۲۰
طلاق از گذشته دور.....	۲۱
انواع طلاق به طور عمده.....	۲۱
عوامل مؤثر بر بروز طلاق.....	۲۲
۱- عوامل زیستی مؤثر در بروز اختلافات زناشویی.....	۲۲
۲- عوامل اجتماعی.....	۲۴
۳- عوامل اقتصادی.....	۲۸
۴- عوامل روانی، اخلاقی.....	۲۸
فلسفه قانون طلاق در موارد ضروری.....	۳۵

فصل دوم: بحران خانواده در دنیای معاصر

نااستواری خانواده در عصر حاضر.....	۳۹
گوناگونی‌های خانواده.....	۴۰

۱۰۳	 انواع کنترل اجتماعی
۱۰۴	 کنترل اجتماعی از طریق اجتماعی شدن
۱۰۵	 چارلز هورتن کولی
۱۰۵	 کنترل اجتماعی از طریق وجدان
۱۰۷	 کنترل اجتماعی از طریق فشار
۱۰۹	 دیدگاه پارسونز
۱۱۱	 آمار طلاق در جهان
۱۱۲	 طلاق در ایران

فصل پنجم: پیامدهای طلاق

۱۱۹	 زیان های اجتماعی طلاق
۱۱۹	 تأثیر طلاق بر فرزندان
۱۱۹	 مطالعاتی بر تأثیر طلاق در رشد کودک
۱۲۰	 وضعیت رشد کودک در خانواده هایی که سرپرستی آن صرفاً با مادر است
۱۲۱	 وضعیت رشد کودک در خانواده هایی که سرپرستی آن صرفاً با پدر است
۱۲۱	 وضعیت رشد کودکانی که دارای ناپدری یا نامادری هستند
۱۲۲	 طلاق یا ادامه اختلافات خانوادگی کدام بهتر است؟
۱۲۲	 تأثیر طلاق، در بزهکاری، جوانان و نوجوانان
۱۲۴	 نقش مددکاری در طلاق و متار که

۱۲۵	 منابع و مآخذ
۱۲۵	 فهرست کتب
۱۲۸	 فهرست مقالات
۱۲۹	 جداول

تقدیم:

اسطوره‌های عشق و زندگی:

به علی شیر مرد روزگار و

فاطمه شیر زن میدان نجابت و پاکی.

به احترام مقام شامخ مادر تقدیم می‌کنم:

به همه مادران واقعی و وفادار،

بویژه مادران عزیز شهیدان گلگون کفن و وطنم ایران زمین.

تقدیم به تمام کسانی که علی (ع) و فاطمه (س) را الگوی زندگی خویش

قرار داده‌اند.

در مقام و ارزش زن در حفظ خانواده

زنان با یک دست گهواره و با دست دیگر جهان را تکان می دهند. (پتهون)

مادر سازنده جهان / تامل و آفریننده کار است. (پتهون)

تمدن نتیجه شوخ زنان پارساست. (اترسلان)

گاندی مصلحت بزرگ انسانیت می گوید:

«مادام که در اجتماع مردان ما وقف لذت بخشیدن به مرد است، ما همه به نام مرد، باید

سر از شرم به زیر افکشیم. من هیچ وجهی نمی بینم که نقش انسان به تمامی نابود شود، ما این که بماند و با

تبدیل زن (ظریف ترین و لطیف ترین جنس) به شایسته و شهوت زنی اهریمن از هر حیوانی

پست تر گردد».

زن و شوهر از عشق و پابست هم / شریک و بدست هم

شریک غم و شادی زنندگی / شریک محبت و روز فرخندگی

پیشگفتار

کتاب جامعه‌شناسی طلاق و اختلافات خانوادگی به این منظور شکل گرفت که تا شاید این موضوع بتواند از نگاه جامعه‌شناختی، نکات مبهم درخصوص زندگی مشترک و علل و عواملی که به تدریج باعث شکل‌گیری اختلافات خانوادگی و در نهایت منجر به افزایش پدیده طلاق در دنیای معاصر می‌شود را بهتر مورد ارزیابی قرار دهد؛ و بدین وسیله عواملی که بسیاری از مسائل اجتماعی را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد را روشن کند، تا شاید راه گشای زندگی بسیاری از انسان‌ها در دنیای معاصر باشد و علاوه بر آن از این منظر بهتر بتوان به زوایای پنهان موضوع پرداخت.

البته دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم سرشار از فرصت‌های نوین، اما در عین حال دنیایی دشوار و نامانوس است. چه آن‌ها دوست داشته باشیم چه نداشته باشیم، همه ما باید با آمیزه فرصت‌ها و بیم و خطرهایی که چنین دنیایی پیش روی ما قرار می‌دهد، کنار بیاییم. این مطلب در هیچ‌جا مشهودتر از زندگی شخصی و عاطفی ما نیست.

طی چند دهه گذشته، بریتانیا و سایر جوامع غربی شاهد چنان چرخش و تحولی در الگوهای خانواده بوده‌اند که برای نسل‌های پیشین تصور ناپذیر بود. تنوع گسترده شکل‌های خانواده و خانوار یکی از خصیصه‌های روزمره عصر ما شده است. گرایش مردم به ازدواج کردن کم‌تر از گذشته است و اگر هم ازدواج کنند در سن بالاتری ازدواج می‌کنند. نرخ طلاق افزایش چشمگیری یافته است و این یکی از عوامل افزایش خانواده‌های تک‌والدی است. «خانواده‌های ترمیمی» در ازدواج‌های دوم شکل می‌گیرند و یا از طریق پیوندهای تازه‌ای که شامل فرزندی از پیوندهای پیشین باشد. شمار کسانی که تصمیم می‌گیرند پیش از ازدواج، با اصلاح به جای ازدواج، با هم زندگی کنند - هم‌لین باشند - روز به روز بیش‌تر می‌شود. خلاصه، دنیای خانواده با آن چه پنجاه سال پیش بود، تفاوت زیادی پیدا کرده است. با این‌که نهادهای خانواده و ازدواج هنوز موجودند و در زندگی ما اهمیت دارند، خصوصیات آن‌ها به صورت فاحش و نمایانی تغییر کرده است.

این دگرگونی‌ها فقط به کشورهای صنعتی محدود نمی‌شود، بلکه فرایند‌هایی که وصف‌شان رفت در جوامع سراسر جهان در حال وقوع هستند - البته به صورت ناهم‌تراز. چین مثال واضحی از ماهیت متناقض تغییر در حوزه خانواده است. نرخ طلاق در چین نسبت به کشورهای غربی همچنان پایین مانده است، اما به سرعت رو به افزایش است، همان‌طور که در سایر جوامع در حال توسعه آسیایی نیز چنین است. در شهرهای چین، نه فقط طلاق بلکه هم‌بالی‌نیز رواج بیشتری پیدا می‌کند. این وضعیت دولت را واداشته است تا طلاق را دشوارتر کند. قوانین فعلی ازدواج که در دهه شصت به تصویب رسیده‌اند، بسیار آزاد منشانه هستند. به ازدواج همچون یک قرار داد کاری نگریسته می‌شود که «هرگاه زن و شوهر مایل باشند» می‌توانند آن را فسخ کنند؛ حتی اگر یکی از طرفین مخالف باشد، وقتی «علاقه متقابل» از ازدواج رخت بر بسته باشد، می‌توان طلاق را جاری ساخت. بعد از یک دوره انتظار دو هفته‌ای و پرداخت مالیات ناچیز اداری، زوجین از هم جدا و مستقل محسوب می‌شوند.

و من الله التوفیق

محمود حقانی فر

زستان ۱۳۸۹